

ТЕНДЕНЦІЇ МІЖНАРОДНОГО РУХУ КАПІТАЛУ В КРАЇНАХ З РОЗВИНЕНОЮ ЕКОНОМІКОЮ

О.В. Шкуруній, д.е.н., професор

С.І. Туль

К.С. Анікеєва, здобувач вищої освіти

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Особливістю процесів, які відбуваються нині на світовому ринку капіталу є те, що міжнародний рух інвестиційних коштів продовжує бути чинником динамізації економіки розвинених країн. Загальний світовий приток ПІІ у 2015 р. досяг найвищого обсягу після глобальної фінансово-економічної кризи 2008-2009 рр. – 1762 млрд дол. США. Визначальною ознакою тенденції міжнародного руху капіталу стало збільшення обсягу притоку ПІІ в країни з розвинутою економікою. Приріст надходжень капіталу в ці країни становив 84 %; ПІІ збільшились з 522 млрд дол. США в 2014 р. до 962 млрд дол. США в 2015 р. [1].

Фактично у наш час змінилась тенденція останніх п'яти років, коли країни, що розвиваються, і країни з перехідною економікою були основними одержувачами глобальних ПІІ. Це зумовлено тим, що розвинені країни, відчуваючи загрозу від країн зі швидкозростаючою економікою та передбачаючи імовірність появи нового світового лідера (Китаю), намагаються зосередити ключові напрями наукової, техніко-технологічної та інноваційної діяльності в рамках власних економічних систем. У той же час економічно розвинені країни – це країни з постіндустріальною економікою, що формується. За цих умов головним драйвером створення потенціалу економічного розвитку держав (а також посилення міжнародної конкурентоспроможності та утримання світового лідерства) виступають інвестиції в інновації. Аналітика дозволяє констатувати зміну світового інвестиційного тренду. У 2015 р. порівняно з 2014 р. надходження ПІІ до Європи збільшилися до 504 млрд дол. США – це 29 % глобального притоку капіталу. Таке зростання було обумовлене збільшенням обсягів ввозу ПІІ в Ірландію, Нідерланди та Швейцарію. Окремо необхідно зазначити зміни, які відбулись у Франції та Німеччині. Ці країни – одержувачі інвестицій – відновили зростання притоку капіталу після його значного скорочення в 2014 р. Для Північної Америки у 2015 р. властивим став особливо значний приріст ПІІ, який за обсягом (429 млрд дол. США [2]) перевищив рекордно високий рівень 2000 р. У США спостерігалось майже чотирикратне зростання притоку ПІІ (з 107 млрд дол. США до 380 млрд дол. США).

Збільшення надходжень ПІІ в розвинені країни пов'язане також з активізацією процесу укладання міжнародних угод із злиття і поглинання (M&A – mergers and acquisitions), вартісний обсяг яких зріс на 67 % (до 721 млрд дол. США – найвищого рівня з 2007 р.) Значний обсяг укладених угод спостерігався в США, де їх чиста реалізаційна сума зросла з 17 млрд дол. США у 2014 р. до 299 млрд дол. США у 2015 р. [1]. Також значно збільшився обсяг таких угод в Європі (на 36 %). Хоча ПІІ у вигляді міжнародних M&A можуть сприяти продуктивним інвестиціям, ряд угод, укладених в 2015 р., можна віднести на рахунок змін в корпоративній структурі великих компаній, включаючи податкові інверсії. Ця тенденція була особливо помітною в США і Європі, де було укладено кілька мегаугод, які передбачали перехід податкового доміцця ТНК в юрисдикції, де нижчі ставки корпоративного податку і не стягуються податки з прибутку. Крім зростання темпів транскордонних M&A, важливою тенденцією є також збільшення інвестицій у новостворювані виробництва. Темп приросту таких інвестицій становив у 2015 р. 14 %, що свідчить про поліпшення макроекономічної і фінансової ситуації у країнах з розвинутою економікою.

Про високу активність розвинених країн у процесах міжнародного інвестування свідчить факт того, що після трьох років скорочення відтоку капіталу з розвинених країн вивіз ПІІ збільшився на 33 % до 1,1 трлн дол. США [1]. В результаті в 2015 р. на розвинені країни припадало 72 % глобального експорту ПІІ. Однак необхідно ще раз підкреслити, що зростаюча у часі динаміка відтоку інвестицій з таких країн істотно відстає від зростаючої динаміки притоку капіталу. Також, незважаючи на зростання експорту капіталу, яке спостерігалось у 2015 р., обсяги відтоку ПІІ з розвинених країн залишались на 40 % нижче докризового періоду (у 2007 р. цей обсяг був максимальним). Європа у 2015 р. була найбільшим регіоном-інвестором в світі, експортувавши ПІІ на суму 576 млрд дол. США [2]. Іноземні інвестиції ТНК країн Північної Америки (серед яких одним з найбільших інвес-

торів у світі залишається США) у тому ж періоді (2015 р. порівняно з 2014 р.) залишилися незмінними. До країн-донорів капіталу також належить Японія, яка п'ятий рік поспіль інвестує за кордоном більше ніж 100 млрд дол. США.

Отже, до основних тенденції міжнародного руху капіталу, які прослідковуються на сучасному етапі розвитку суспільства, слід віднести: 1) зміни напрямків інвестиційних потоків та переорієнтація притоку ПІІ в країни з розвинутою економікою; 2) збільшення надходжень ПІІ в розвинені країни через активізацію процесів вкладення капіталу в інновації; 3) збільшення укладання міжнародних угод із злиття і поглинання, які передбачають реєстрацію ТНК у юрисдикціях з низькими ставками оподаткування та без стягнення податків на прибуток; 4) випередження темпів росту притоку ПІІ в економічно розвинені країни порівняно з темпами приросту їх відтоку.

Перелік посилань:

1. Доклад о мировых инвестициях за 2016 год. «Гражданство» инвесторов: вызовы политики [Электронный ресурс] // United Nations Conference on Trade and Development. – 2016. – Режим доступа : http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2016_Overview_ru.pdf

2. World Investment Report 2016: Annex Tables [Electronic resource] // United Nations Conference on Trade and Development. – 2016. – Mode of access : <http://unctad.org/en/Pages/DIAE/World%20Investment%20Report/Annex-Tables.aspx>

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКІВ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

О.М. Шпаковська, здобувач вищої освіти

Науковий керівник: Н.Я. Климчук

Університет державної фіскальної служби України, м. Ірпінь

Необхідною умовою успішності банків на сучасному етапі є їхня активна інвестиційна діяльність, що сприяє розвитку банківської системи в цілому. Здійснення інвестиційних вкладів банками забезпечує збільшення їх конкурентоспроможності, досягнення фінансової стабільності та покращення платоспроможності. Як правило, саме ці показники впливають на збільшення бази клієнтів та забезпечення високого рівня надійності їх обслуговування банком.

На даний період в економіці України постає проблема інвестиційної кризи, яка негативно впливає на динамічне функціонування банків. Так як, на сучасному етапі, значну роль при здійсненні інвестування суб'єктів господарювання відіграють банки, якікладають свої кошти в цінні папери, здійснюючи інвестиційні та посередницькі операції на фондовому ринку, тому це зумовлює особливо важливу роль банківських інвестицій в системі відновлення і збільшення економічного потенціалу.

Дослідження банківських інвестицій, проблем їх розвитку та підвищення рівня інвестиційної діяльності відображено у працях таких науковців як: О.В. Васюренко, С.В. Глушенко, М.П. Денисенко, Б.Л. Луців, Т.В. Майорова, А.А. Пересада, С.К. Реверчук та інші.

Інвестиційна діяльність в Україні здійснюється за рахунок широкого сектору фінансових інститутів, серед яких значне місце займає банківська система. Для постійного розвитку та функціонування банки повинні пропонувати нові види фінансових послуг, що спонукає до збільшення взаємодії між фінансовими інститутами, представниками реального сектору економіки та розвитку підприємницької діяльності в країні. В таких відносинах банк виступає як автономна установа, яка є основною ланкою, що надає суб'єктам господарювання додаткові грошові кошти.

Джерелом формування кредитно-інвестиційного портфелю банків можуть бути як власні джерела, так і залучені позикові кошти. На рис.1. представлено структуру кредитно-інвестиційних портфелів (КІП) найбільших банків України за станом на 01.02.2017 р. Слід відзначити, що найбільша частка КІП зосереджена у ПриватБанку 36 %, а також у Сбербанку Росії 10 %. В усіх інших наведених банках питома вага КІП становить менше 10 % [1].

Проаналізуємо структуру інвестиційного портфелю вітчизняних банків у 2011-2016 рр. (див. рис. 2). Зазначимо, що загальна сума інвестиційного портфелю банків України за даний період збільшилась майже в 38 рази і на 1 січня 2016 року становила 164,2 млрд. грн. Підкреслимо, що протягом 2011-2016 рр. найбільшу частку в інвестиційному портфелі займають цінні папери в портфелі банку на продаж [3].